

ÎNCADRAREA ȘLEAHTEI POLONEZE ÎN RÂNDURILE NOBILIMII DIN BASARABIA PE PARCURSUL SECOLULUI AL XIX-lea

(Cazul familiilor de nobili Celinski și Cernilev/Cernelevski)

Cristina GHERASIM

Universitatea de Stat din Moldova

În articolul dat, în baza documentelor de arhivă inedite și a studiilor monografice publicate, vom analiza problema privind încadrarea nobilimii alogene în rândurile nobilimii din Basarabia, având ca exemplu șleahta poloneză.

Basarabia, fiind amplasată strategic, a prezentat un interes deosebit în politica de extindere a Imperiului Rus. Din acest considerent, țarismul, odată cu anexarea acestui teritoriu, a căutat să-și creeze aici o bază socială care să susțină și să promoveze politica imperială. Pe lângă acordarea diferitelor privilegii populației autohtone, în special boierimii, administrația imperială a promovat o politică de colonizare a teritoriului dintre Prut și Nistru și de infiltrare în rândul boierimii autohtone a nobililor sau simplilor funcționari de origine rusă, precum și unora veniți din Austria, Polonia etc.

Ca rezultat, pe parcursul sec. al XIX-lea, alături de boierii autohtoni, în procesul de confirmare a titlurilor nobiliare la Comisia instituită în acest sens s-au încadrat și reprezentanți ai nobilimii alogene. Analizând dosarele depuse de șleahta poloneză, observăm că reprezentanților acesteia li se confirma titlul nobiliar în urma prezentării unei adeverințe care certifica că Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia deja recunoscuse apartenența nobiliară a solicitantului.

Însă, depistăm și cazuri când reprezentanților șleahței poloneze, după mai multe încercări, nu li se confirma titlul nobiliar, cu toate că Adunarea Deputaților din Podolia îi recunoscuse deja în rândul nobilimii. Din această categorie face parte, spre exemplu, familia de nobili Cernelevski, membrilor căreia la 18 decembrie 1802 Adunarea Deputaților din Podolia le-a confirmat titlul nobiliar, ca urmași ai boierului moldovean, paharnicului Andronache Cernelevski. Însă, urmașilor săi le-au fost respinse toate cererile depuse, din considerentul că din dosarul analizat de către Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia lipsesc actele care ar adeveri că Andronache Cernelevski a deținut rangul de paharnic, precum și faptul că solicitanții nominalizați sunt urmași direcți ai acestuia. În situația creată membrii familiei Cernelevski cer să fie acceptați în categoria odnodvorților din Basarabia.

Astfel, odată cu infiltrarea persoanelor alogene în rândurile nobilimii basarabene, s-a produs schimbarea componenței etnice, rusificarea și deznaționalizarea acestei categorii sociale.

Cuvinte-cheie: *politică imperială, Basarabia, nobilime, șleahtă poloneză.*

THE ASSIMILATION OF POLISH NOBILITY AMONG BESSARABIAN NOBILITY DURING XIXth CENTURY. (Case study: noble family Celinski and Cernilev/Cernelevski)

In the article, based on archive documents and published monographic studies, to treat the problem of assimilation of allergenic nobles by Bessarabian nobility, having as example the polish nobles.

Being strategically, located Bessarabia was of particular interest in expansion policy of the Russian Empire. For these reasons, once the territory annexed, the tsarist searched to create a social base here to support and promote imperial policy. Besides granting various privileges to the native population, especially to the nobility, the imperial administration directed an intense colonization policy of the territory between Dniester and Prut and infiltration of Russian nobles or just simple clerks of Russian origin, coming from different parts such as Poland, Austria etc. among native nobility.

As a result, during the XIXth century, alongside with local boyars in the confirmation of titles of nobility, at the commission created to this purpose, were registered representatives of allergenic nobility. Analysis of the files submitted by polish nobility revealed that their noble titles were confirmed after the presentation of a certificate certifying the applicant's noble affiliation by Assembly of Deputies of nobility from Podolia. There are as well cases of refusal of confirmation of titles to the polish nobility. After several attempts, titles were still not recognized though the Assembly of Deputies of nobility from Podolia has previously accepted it. Such is the case of Cernelevski family. In December 1802, the Assembly of Deputies of nobility from Podolia confirmed the title to Andronache Cernelevski as successor of Moldavian boyar but refused it to his heirs motivating by the fact of absence of documents testify their family ties. In this situation, the Cernelevskis requested to be accepted in the odnodvoret category from Bessarabia.

So once the infiltration of the allergenic people among Bessarabian nobility accomplished, this led to changing ethnic composition, russification and denationalization of this social category.

Keywords: *imperial policy, Bessarabia, nobility, Polish caboodle.*

Un rol aparte în procesul de colonizare a Basarabiei le-a revenit polonezilor, care pe parcursul întregului sec. al XIX-lea au migrat în această regiune, unde, de regulă, se bucurau de drepturi și privilegii.

Analizând literatura de specialitate, putem constata că problema legată de încadrarea șleahței poloneze în rândurile nobilimii basarabene nu este tratată în mod special în lucrările monografice sau în studii separate. Deși revista *Analecta Catholică*, publicație ce pune în discuție diverse probleme legate de populația catolică, are un compartiment aparte consacrat studierii comunității poloneze din Basarabia, unde cercetătorii Dinu Poștarencu, Sergiu Tabuncic, Valentin Constantinov pun în discuție unele problemele legate de urmele poloneze în trecutul Rusei, descrierea vieții unei familii poloneze, persecuția unor polonezi din județul Hotin, acestea nu se referă la șleahța poloneză. Recent, problema șleahței poloneze, în special privind încadrarea acesteia în rândurile nobilimii basarabene, a fost analizată într-un studiu realizat de cercetătorul Sergiu Bacalov [3, 253-288]. Însă, sursa de bază ce ne permite studierea situației șleahței poloneze în Basarabia după anexarea ei la Imperiul Rus reprezintă dosarele depozitate în Fondul 88 – Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia, precum și în alte fonduri ale Arhivei Naționale a Republicii Moldova, care au rămas necercetate până în prezent.

Unii reprezentanți ai șleahței poloneze, doritori de a li se confirma titlul nobiliar și a fi introduși în Cartea Genealogică a neamurilor nobiliare din Basarabia, au întâlnit unele probleme legate de prezentarea actelor doveditoare a nobleței. Spre exemplu, în 1820, unii reprezentanți ai șleahței poloneze din Bender au adresat o plângere administrației țariste, în care se plâneau de faptul că sunt tratați de administrația locală ca oameni de o categorie socială inferioară, din considerentul că documentele ce ar confirma titlul lor nobiliar au fost pierdute [11, 184]. Problema dată apare mai târziu și la polonezii aflați în alte orașe ale Basarabiei. Astfel, la 18 aprilie 1825, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia, prezidată de mareșalul regional al nobilimii Ioan Constantin Bașotă, în prezența deputaților: nobilul Ioan Canano, serdarul Teodor Măcărescu, serdarul Pavel Măcărescu, clucerul Anton Burda, nobilul Iordache Feodosiu, a pus în discuție plângerea șleahței poloneze din Chișinău. Din cauza că nu le era recunoscută noblețea, aceștia sunt nevoiți să achite impozite, însă ei au venit în Basarabia cu permisiunea administrației imperiale, fiind în căutarea unui refugiu asigurat. De aceea, s-a hotărât că reprezentanții nobilimii poloneze trebuie să prezinte certificate eliberate de Adunarea Deputaților Nobilimii din alte gubernii ale Imperiului Rus unde au avut viză de reședință, prin care să se adeverească că ei sau strămoșii lor într-adevăr au fost confirmați în titlul nobiliar [2, inv. 1, d. 167, f. 27-27 verso, 28-28 verso, 29-29 verso]. O altă problemă consta în faptul că documentele prezentate de șleahța poloneză erau scrise în limba poloneză. La 4 decembrie 1825, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia, prezidată de mareșalul regional al nobilimii Ioan Bașotă, a studiat informația cu privire la problema sus-menționată. Conform informației, stabilim că, în scopul realizării inventarierii documentelor șleahței poloneze, au fost depuse trei cereri (din 1 iunie 1825, din 13 august 1825 și din 3 septembrie 1825) pe numele Adunării Deputaților Nobilimii din Basarabia cerându-i să trimită un traducător la administrația regională, pentru a studia documentele scrise în limba poloneză. Însă, organul nobilimii a respins cererea din considerentul că nu dispune de o asemenea persoană [2, inv. 1, d. 167, f. 71-71 verso], problema rămânând nerezolvată.

Ulterior, la 20 decembrie 1826, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia a pus din nou în discuție problema șleahței poloneze. Problema consta în faptul că în ultimii ani au fost depuse foarte multe dosare cu referire la confirmarea nobleței diferiților reprezentanți ai nobilimii alogene. Însă, documentele din multe dosare sunt eliberate cu foarte mult timp în urmă, în unele nefiind indicate privilegiile acordate nobililor prin Hrisovul din 1785, emis de Ecaterina a II-a¹. În baza celor analizate, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia a hotărât să fie întocmită lista acestor persoane care să fie prezentată Adunării Deputaților Nobilimii din Podolia, iar aceasta să confirme dacă persoanele respective dețin cu adevărat titlurile indicate și dacă au fost confirmate în rândul nobilimii din gubernia Podolia [2, inv.1, d. 210, f. 130-130 verso].

Analizând datele depistate din recensămintele populației, constatăm că reprezentanții șleahței poloneze din Basarabia erau în număr destul de mic, comparativ cu alte categorii etnice. Astfel, conform datelor din 1828, în Basarabia, din numărul total al populației (506415 persoane) șleahței poloneze îi revenea doar 118 (0,02%) persoane [1, inv.1, d. 1199, f. 63]. Însă, în urma procesului de colonizare numărul lor a crescut, astfel încât, conform recensământului din 1897, în Basarabia locuiau deja 11696 polonezi, dintre care 7432 de sex masculin și 4264 de sex feminin, constituind 0,6% din numărul total al populației [13, XXI]. Tot din datele

¹ Hrisovul emis la 21 aprilie 1785 de către Ecaterina a II-a (*Грамота на права, вольности и преимущества благородного российского дворянства*), prin care nobilimea rusă obținea un șir de privilegii: drepturi personale (dreptul de a apăra onoarea și viața, dreptul de a posedea blazoane proprii, serviciul de stat devine opțional); drepturi la proprietate (dreptul de a deține proprietăți funciare și țărani șerbi, scutirea de toate dările și prestațiile, dreptul de a se ocupa cu activitatea industrială și comercială, dreptul la crearea unui organ al nobilimii – Adunarea Nobilimii) etc.

acestui recensământ constatăm că din comunitățile alogene din Basarabia polonezii se află pe locul doi după nivelul știutorilor de carte, reprezentând 55,6% din numărul total de polonezi existenți în această provincie a Imperiului Rus, fiind întrecuți doar de germani – 63,5% [13, XX].

Astfel, referindu-se la componența nobilimii din Basarabia, A.Nakko menționează că aici sunt familii boierești grecești vechi și vechi boieri titulari moldoveni, care au primit cetățenia Rusiei; poți întâlni greci, armeni ori moldoveni veniți în Basarabia în căutarea fericirii, care capătă averi și, folosindu-se de nefuncționalitatea conducerii, caută și dovedesc apartenență lor nobiliară; or, reprezentanți ai șleahței din Polonia care, deși au venit aici cu doar câteva ruble în buzunar, dețineau funcții în poliție sau, arendând proprietăți, deveneau mari proprietari funciari. Astfel se întâmplă că de cele mai dese ori cei care erau cu adevărat nobili, din lipsa de resurse financiare, nu puteau căpăta documentele și dovezile care ar confirma apartenența lor nobiliară, iar cei care aveau bani, deși nu erau după proveniență nobili, obțineau acest titlu [12, 150].

Deci, treptat reprezentanții șleahței poloneze se încadrează în rândul nobilimii basarabene, fiindu-le confirmat titlul nobiliar. De exemplu, în 1837, Dimitriu, mareșalul regional al nobilimii, a înaintat în Consiliul Regional al Basarabiei o listă de 57 familii de aristocrați polonezi, cerând recunoașterea drepturilor lor nobiliare. Din ei, au fost recunoscuți și incluși în Cartea Genealogică a neamurilor nobile din Basarabia următoarele familii: Urbanovici, Delimorkov, Oșetki, Gurski, Lazo, Nedzelinski, Coliski, Pragnițki și altele [12, 170]. Celorlalte familii le-a fost recunoscut dreptul și privilegiile de care beneficiau nobilii ruși. Din aceste familii putem menționa: Tolmacevski, Ilinițki, Bacinski, Cerneavski, Popovski, Levițki, Zinkevici, Berkovi, Radulov, Petrașevski, Juravski etc. [12, 170].

Ca rezultat, pe parcursul sec. al XIX-lea, alături de boierii moldoveni autohtoni, în procesul de confirmare a titlurilor nobiliare desfășurat de Comisia instituită pentru confirmarea titlurilor nobiliare² s-au încadrat reprezentanți ai nobilimii alogene. În urma cercetărilor a zeci de dosare ale nobilimii autohtone depozitate în fondurile Arhivei Naționale a Republicii Moldova de către această comisie, constatăm că multor nobili nu li se recunoștea noblețea. În același timp, funcționarii alogeni, care nu erau de neam nobil, erau trecuți fără nicio piedică în Cartea Genealogică a neamurilor nobile din Basarabia. Acest fapt denotă că guvernul rus punea obstacole în confirmarea gradului de noblețe boierilor basarabeni, temându-se de ei ca de o forță politică; dimpotrivă, era interesat în diluarea și dispersarea acestei categorii sociale [6, 181].

Deci, printre reprezentanții nobilimii alogene, care pe parcursul sec. al XIX-lea au optat pentru recunoașterea și confirmarea titlului nobiliar, se aflau și reprezentanți ai șleahței poloneze.

Analizând dosarele prezente în fondul 88 (Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia) al Arhivei Naționale a Republicii Moldova, identificăm un șir de reprezentanți ai șleahței poloneze care au prezentat documente doveditoare a nobleței: Petrașevski, Borșevski, Brodescu, Soltovski, Celinski, Berezovski, Afanasi, Cerneșevski, Prohnițki etc. [2, inv. 1, d. 74, 127, 136, 140, 150, 179, 307 etc.]

Analizând dosarele depuse de șleahța poloneză, observăm că reprezentanților acesteia li se confirma titlul nobiliar în urma prezentării unor certificate care adevereau că Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia deja recunoscuse apartenența lor nobiliară. Spre exemplu, Vasile Prohnițki (51 ani), locuitor al ținutului Bender, a înaintat Adunării Deputaților Nobilimii din Basarabia o cerere prin care roagă ca el, soția sa Ermina (30 ani) și feciorii: Iacob (19 ani), Ioan (18 ani) și Tudor (8 ani) să fie confirmați în rang nobiliar, fiind incluși în Cartea Genealogică a neamurilor nobiliare din Basarabia. Drept argument principal pentru confirmarea nobleței acesta a prezentat traducerea raportului Adunării Deputaților Nobilimii din Podolia cu privire la confirmarea nobleței sale și a fratelui său, Anton Prohnițki [2, inv.1, d. 307, f. 9-9 verso]. Conform raportului Adunării Deputaților Nobilimii din Podolia, emis la 11 decembrie 1802, lui Anton și Vasile, fiii lui Petru Prohnițki, le-a fost confirmat titlul nobiliar, ei fiind incluși în Partea I a Cărții Genealogice a neamurilor nobile din gubernia Podolia. Ca dovadă a apartenenței lor la rangul nobiliar aceștia au prezentat certificatele de naștere eliberate la 8 decembrie 1802 de Consistoriul Duhovnicesc al ținutului Baltic, care confirmau că Petru și Ecaterina Prohnițki are doi feciori: Vasile născut la 20 aprilie 1777 și Anton – la 10 iulie 1779 [2, inv. 1, d. 307, f. 6-6 verso, 7-7 verso]. În baza acestor documente reprezentanților familiei Prohnițki le-a fost recunoscut titlul nobiliar, fiind incluși în rândurile nobilimii basarabene.

Aceeași situație o identificăm și în cazul familiei de nobili polonezi Celinski. Conform documentelor existente, la 9 noiembrie 1827, în adresa Adunării Deputaților Nobilimii din Basarabia a fost depusă o cerere

² Despre activitatea Comisiei provizorii instituite în 1816 pentru cercetarea nobleței familiilor boierești din Basarabia a se vedea mai detaliat: Tomuleț, vol. I, 304-307.

semnată de Grigorii, fiul lui Erasmus Celinski și de Ion și Pantelimon, fiii lui Iosif Celinski, locuitori ai orașului Chișinău. Drept argument au prezentat extrasul din hotărârea Adunării Deputaților Nobilimii din Podolia, eliberat la 2 decembrie 1819, și adeverința nr. 24 din 5 februarie 1820, eliberată de același organ, ambele dovedind că ei sunt membri ai familiei Celinski și sunt de proveniență nobilă. Ca rezultat, lor le-a fost recunoscut titlul nobiliar și au fost incluși în Partea I a Cărții Genealogice a neamurilor nobile din Basarabia. Totodată, în cerere sunt prezentate și date despre componența familiilor lor, adică despre persoanele cărora urmează să li se confirme apartenența nobiliară: Grigorii (67 ani) căsătorit cu Parascovia (50 ani), primul fiu al lor – Ion (30 ani), soția acestuia Xenia (24 ani), cu copiii lor Foca (13 ani), Stepanida (6 ani), Eva (1 an) și al doilea fiu al lor – Avram (25 ani) căsătorit cu Marfa și copiii lor: Daniel (2 ani) și Xenia (1 an)); Ion (40 ani), fiul lui Iosif, cu soția sa Marina (32 ani) și copiii lor: Ion (10 ani), Anton (7 ani), Feodosiu (7 ani); și Pantelimon (30 ani) cu soția sa Parascovia (20 ani) [2, inv. 1, d. 150, f. 13-13 verso]. Potrivit extrasului prezentat, se confirmă că Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia, prezidată de mareșalul regional al nobilimii Mihail Kuțkevici, a examinat cererea nobililor Iosif și Grigorii Celinski, locuitori ai guberniei Kiev, și a recunoscut noblețea lor. Adunarea Nobilimii își argumentează decizia în baza următoarelor documente: actul care se referă la pierderile suferite de localitatea Markușov pe timpul refugiului regelui Carol XII („небытности короля”), unde este menționat ca membru al administrației nobilul Anton Celinski, străbunicul actualilor solicitanți, certificatul de naștere al lui Grigore (9 mai, 1760) și al lui Iosif (1768), precum și o adresare a membrilor familiei Celinski către nobilul Malinovschi, prin care primii pretind la o parte din proprietatea funciară a acestuia, unde este argumentată proveniența lor de la nobilul Anton Celinski. În baza acestor documente, Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia a recunoscut noblețea lui Iosif și Grigorii Celinski [2, inv. 1, d. 150, f. 14-14 verso, 15-15 verso]. În conformitate cu cererea și documentele prezentate, Adunarea Deputaților Nobilimii i-a recunoscut pe Grigorii, fiul lui Erasmus Celinski, pe Ion și Pantelimon, fiii lui Iosif Celinski, ca nobili din regiunea Basarabia.

În unele cazuri, cum este, de exemplu, cel al familiei Brodescu, dacă reprezentantului șleahței îi fusese recunoscut de Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia titlul nobiliar, el putea să nu fie confirmat în rândul nobilimii basarabene, dar i se păstrau toate privilegiile și drepturile pe care le deținea deja nobilimea autohtonă, așa cum era prevăzut de ordonanța Guvernatorului general al Novorosiei și Basarabiei M.S. Voronțov, emisă în 1825.

Însă, depistăm și cazuri când reprezentanților șleahței poloneze, după mai multe încercări, așa și nu li se confirma titlul nobiliar, cu toate că Adunarea Nobilimii Deputaților din Podolia îi recunoscuse deja în rândul nobilimii. Din această categorie face parte, spre exemplu, familia de nobili Cernilev / Cernelevski, arborele genealogic al căreia este reprezentat în Anexa 1.

Într-o cerere depusă la 9 martie 1840 de Nicolai Cernilev, locuitorul satului Țareuca, județul Orhei, acesta roagă ca Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia să-i elibereze un certificat care să confirme că fii săi Ioan, Pahomii și Ștefan aparțin categoriei sociale a nobililor. Drept argument prezentând hotărârea aceluiasi organ din 25 februarie 1831, prin care acestora le-au fost recunoscute drepturile și privilegiile acordate nobilimii, hotărârea Adunării Deputaților Nobilimii din Podolia din 18 decembrie 1802 și certificatele de naștere ale fiilor săi eliberate de Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău cu nr. 5791, 5792, 5793, 5794 [2, inv. 1, d. 150, f. 32-32 verso].

O nouă cerere este depusă deja de Ion, Pahomii și Ștefan Cernilev la 26 februarie 1854, care, în baza aceluiași documente prezentate de tatăl lor, roagă să le fie confirmată noblețea [2, inv. 1, d. 150, f. 35-35 verso]. În această situație, membrii cancelariei Adunării Nobilimii din Basarabia adresează, la 7 februarie 1862, un demers către același organ din Podolia, rugând să le elibereze dosarul familiei Cernilev/Cernelevski, inclusiv toate documentele doveditoare a nobleței. Răspunsul este trimis la 10 martie același an, prin care mareșalul regional al nobilimii este anunțat că membrii familiei Cernilev/Cernelevski au fost confirmați în titlu nobiliar în baza deciziei Adunării Nobilimii din Podolia din 18 decembrie 1802. Totodată, se aduce la cunoștință că, în baza informației nr.597 din 11 martie 1841, cu privire la lista persoanelor care, deși au fost recunoscute ca nobili, nu au fost introduse în Cartea Genealogică a neamurilor nobile din Podolia și urmează a fi incluse în categoria persoanelor impozabile, sub nr.62 sunt și reprezentanții familiei Cernelevski – Ion și Dementii [2, inv. 1, d. 150, f. 47-47 verso].

Concomitent, familia Cernilev/Cernelevski se confruntă cu problema schimbării numelui, în diferite documente acesta fiind diferit. Astfel, la 31 octombrie 1863, Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău trimite un demers sub nr.6736, prin care anunță Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia că la el a parvenit o cerere de la Isidor Cernilev, care solicită eliberarea certificatului de naștere, însă în registrul parohial tatăl său

este înscris cu titlul de nobil și cu familia Cernealevski, iar în lista persoanelor care s-au împărțit sunt indicate familiile Cerneavski, Ceornei. Membrii Consistoriului roagă ca Adunarea Nobilimii să lămurească întrebarea dată, indicând care este familia adevărată a lui Nicolae Cerneliev și cărei categorii sociale acesta aparține [2, inv. 1, d. 150, f. 52-52 verso]. Situația respectivă se repetă mai târziu cu un alt reprezentant al familiei Cernilev/Cernelevski. La 12 iunie 1873, Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău depune un demers, cu nr.3650, prin care informează Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia că locuitorul satului Șestaci, județul Soroca, numindu-se Gavril Cernilev, roagă să i se elibereze certificat de naștere. În registrul parohial pentru anul 1848 de la biserica Sfântul Nicolai din satul Șestaci sub nr.8 este indicat despre nașterea și botezul lui Gavril, fiul lui Nichita Dementii Cernilev. Însă, în lista persoanelor care s-au împărțit pentru diferiți ani găsim diverse înscrieri: Nichita Cernevski, Ciorneavski, Ciornevțki. Și în cazul acesta membrii eparhiei roagă ca Adunarea Nobilimii Deputaților Nobilimii din Basarabia să-i elibereze date concrete privind familia solicitantului și cărei categorii sociale el aparține, pentru a i se putea elibera certificatul de naștere [2, inv. 1, d. 150, f. 82-82 verso].

O nouă cerere este adresată Adunării Deputaților Nobilimii din Basarabia de către Ion, Pahomii, Ștefan și Isidor Cernilev/Cernelevski la 10 februarie 1871, prin care aceștia informează că tatălui lor Nicolae, alături de alți reprezentanți ai familiei, le-au fost recunoscute drepturile și privilegiile acordate nobilimii de către Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia la 25 februarie 1831, confirmate prin certificatul nr.1285, eliberat de același organ la 17 decembrie 1834. Prezentând certificatele de naștere eliberate de Consistoriul Duhovnicesc din Chișinău, sub nr.7107, 5792, 5791, 5793, care dovedesc că sunt fiii legitimi ai lui Nicolae Cernilev, aceștia roagă să fie confirmați în categoria nobililor din Basarabia [2, inv. 1, d. 150, f. 59-59 verso]. În această situație, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia transmite un nou demers către același organ din Podolia, cerând să i se elibereze dosarul familiei Cernilev/Cernelevski, necesar pentru confirmarea reprezentanților acesteia în categoria nobililor. Ca rezultat, la 27 septembrie 1871 Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia prezintă mareșalului regional al nobilimii din Basarabia o informație, prin care i se aduce la cunoștință că la 18 decembrie 1802 membrii familiei Cernilev/Cernelevski au fost recunoscuți ca nobili, fiind urmașii lui Andronache Cerneli, boier din Țara Moldovei care deținea rangul de paharnic, ceea ce-i dădea dreptul la noblețe ereditară. Însă, în baza deciziei din 11 martie 1841 cu privire la persoanele cărora le-a fost recunoscut titlul nobiliar, dar care n-au fost incluse în Cartea Genealogică a neamurilor nobile din Podolia, printre cei incluși în categoria persoanelor care achită impozite se numără și membrii familiei Cernilev. De asemenea, Adunarea Deputaților Nobilimii din Podolia informează că dosarul cu toate documentele în baza cărora le-a fost confirmat, la 1802, titlul nobiliar a fost pierdut [2, inv. 1, d. 150, f. 62-62 verso].

Primind această informație, la 12 februarie 1873 Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia, prin intermediul poliției orașenești, îi informează pe Ion și Isidor, locuitori ai or. Chișinău, și pe Pahomii și Ștefan, locuitori ai județului Orhei, despre răspunsul primit de la Adunarea Nobilimii din Podolia cu privire la cazul familiei lor, indicându-li-se totodată să adere la altă categorie socială, alta decât nobilimea, pentru a nu fi trași la răspundere [2, inv. 1, d. 150, f. 72-72 verso].

În situația creată, Pahomii, Ștefan, Ion și Isidor Cernilev/Cernelevski, respectiv locuitori ai satului Gordinești, târgului Lipceni, județul Orhei, și ai orașului Chișinău informează, la 19 aprilie 1873 Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia despre faptul că au fost depuse două cereri (la 25 februarie 1854 și la 10 februarie 1871), în care se argumenta că sunt urmașii lui Nicolae, care a fost recunoscut ca nobil în Podolia, fiind urmaș al boierului moldovean Andronache Cernilev, care deținea rangul de paharnic. În conformitate cu legislația din Basarabia, acestuia i se permite dreptul la noblețe prin ereditate. Cererile lor au fost însă respinse, din cauză că ei n-au fost incluși în Cartea Genealogică a neamurilor nobile din regiunea Podolia. În conformitate cu decizia din 25 martie 1841, ei au fost excluși din categoria nobililor, iar documentele care dovedesc că sunt urmași ai paharnicului Andronache lipsesc. Din aceste considerente, cer să fie incluși în categoria odnodvoților³. Pentru care fapt roagă să le fie eliberate toate documentele depuse pentru a fi prezentate Consiliului regional, unde urmează să fie analizate pentru a fi incluși în această categorie socială [2, inv.1, d. 150, f. 67-67 verso].

Pentru a fi incluși în categoria odnodvoților, la 14 aprilie 1873 ei prezintă un certificat semnat de reprezentanții societății odnodvoților din satul Lipceni, ținutul Orhei, eliberat lui Pahomii, Ștefan, Nicolae și Evstratii, care atestă că locuiesc în această localitate. În adevărul sunt indicați și membrii familiei lor: Pahomii (45 ani)

³ *Odnodvoți* – categorie socială privilegiată din Rusia, apoi din Basarabia, scutită de prestații, care își are propria cârmuire sătească și care, în loc de impozitul pe familie (birul), plătește o dare numită dajdie, mai mică decât birul. (Tomuleț, vol. II, 2012, 221-224).

căsătorit cu Natalia (40 ani) și copiii: Vasile (25 ani), Gheorghe (14 ani), Vasilița (11 ani), Aculina (18 ani), Ecaterina (8 ani), Elena (5 ani); Ștefan (40 ani) căsătorit cu Feodosia (26 ani), copiii: Timofei (4 ani), Elisabeta (6 ani), Elena (2 ani); Evstratii (40 ani), soția sa Aculina (23 ani), copiii: Andrei (4 ani), Paraschiva (3 ani). Semnatarii confirmă că aceștia duc un mod de viață decent, cinstit și sunt un exemplu al bunăvoinței și cumsecădeniei, din care considerent la cererea lor de a fi incluși în rândul odnodvorților își dau acordul. Această adeverință este semnată de un grup de odnodvorți: Climente Duca, Vasile Duca, Gheorghe Duca, Gheorghe Guma, Vasile Guma, Constantin Guma, Mihail Guma, Ion Guma, Alecu Stratan etc. [2, inv.1, d. 150, f. 112-112 verso].

Deci, analizând aceste documente, putem constata că în Basarabia existau situații când nobililor nu le era recunoscută noblețea și, respectiv, nici privilegiile specifice acestei categorii sociale. Din acest considerent ei erau nevoiți să adere la alte categorii sociale, mai puțin privilegiate. În cazul familiei Cernilev/Cernelevski aceștia tind să fie incluși în categoria odnodvorților, la fel o categorie socială privilegiată din Basarabia, în care, după 1847, au fost incluși mazilii și ruptașii, scutită de prestații, care avea propria cârmuire sătească și care, în loc de impozitul pe familie (birul) plătea o dare numită dajdie, mai mică decât birul.

Ulterior, reprezentanții acestei familii doresc să beneficieze de privilegiile acordate nobilimii. La 9 noiembrie 1878, Ștefan Cernilev cere ca Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia să confirme statutul deținut de tatăl său, Ion Cernilev, care a fost confirmat în categoria stării sociale nobiliare. El avea nevoie de această confirmare pentru a o prezenta organelor militare în scopul obținerii scutirii de serviciul militar [2, inv.1, d. 150, f. 118]. La confirmarea dată el urma să anexeze și certificatul semnat de mai mulți nobili din Basarabia, prin care se confirmă că el într-adevăr este unicul fiu al lui Ion (60 ani) și Maria (55 ani) Cernelevski, care, fiind în etate, au nevoie de îngrijire [2, inv.1, d. 150, f. 119]. Deci, prin aceste acțiuni Ștefan Cernilev dorea să fie scutit de serviciul militar.

Ulterior, reprezentanții familiei Cernilev/Cernelevski din nou încearcă să-și confirme noblețea. La 23 mai 1880 ei roagă Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia să le elibereze un certificat care ar confirma proveniența lor nobiliară. Acest certificat urma să le permită deplasarea în gubernia Podolia și în Principatul Moldova, în scopul identificării documentelor ce le-ar certifica noblețea: în primul rând, că provin de la paharnicul Andronache, boier moldovean, menționând că n-au obținut acest titlu până acum din lipsa surselor financiare [2, inv.1, d. 150, f. 122-122 verso, 123]. Deci, reprezentanții familiei Cernilev/Cernelevski continuă să solicite confirmarea nobleței. Totodată, faptul că membrii acestei familii, reprezentanți ai nobilimii alogene, n-au fost recunoscuți ca nobili, se încadrează în categoria excepțiilor.

La sfârșitul sec. al XIX-lea continuă procesul de confirmare a titlurilor nobiliare ale nobililor din Basarabia. Analizând datele din tabelul ce urmează, constatăm că raportul este în defavoarea elementului autohton, adevărați urmași ai boierilor moldoveni. Venim, astfel, cu un nou argument în susținerea ideii că guvernul rus a dus nu doar o politică de rusificare a populației din Basarabia, dar în mare măsură s-a străduit să „crâmpoțască” pătura nobiliară, pentru a-i slăbi capacitatea de rezistență națională și pentru a diminua influența acesteia în administrația locală. Numărul urmașilor din familiile vechi boierești este mult mai mic comparativ cu numărul familiilor din celelalte categorii alogene. Între anii 1871-1880, numărul reprezentanților din categoria boierilor vechi a fost de aproximativ 109, iar al celor din categoriile nou-apărute pe teritoriul provinciei – de 160. În anii următori acest decalaj se accentuează și mai mult. Astfel, numărul reprezentanților nobilimii noi a crescut simțitor, ceea ce a dus la schimbarea componenței stării sociale nobiliare din Basarabia (*a se vedea* Tabelul).

Tabel

Numărul familiilor nobiliare cărora le-a fost recunoscut / confirmat titlul de nobil între anii 1871-1915*

Anii	Numărul familiilor vechi boierești	În %	Numărul familiilor noi apărute pe teritoriul Basarabiei	În %
1871-1880	47	13,2	59	12,2
1881-1890	92	25,8	104	21,6
1891-1900	99	27,7	126	26,0
1901-1910	74	20,7	122	25,3
1911-1915	45	12,6	71	14,7
În total	357	100,0	482	100,0

* Văcăraș 2000, 10.

În concluzie putem constata că prin politica promovată de administrația imperială în Basarabia în sec. al XIX-lea au loc schimbări importante în componența etnică a nobilimii autohtone și, ca urmare, imense proprietăți funciare au nimerit în mâinile nobilimii noi alogene, fidele regimului țarist.

Prin aceste acțiuni se urmărea reducerea numărului nobilimii autohtone. Astfel, dacă la început nobilii erau aproximativ în majoritate originari din Moldova, treptat ei devin o minoritate, iar în prim-plan se afirmă așa-numita nobilime nouă reprezentată de ruși, armeni, greci, polonezi etc., cei care, deși nu aveau origine nobiliare, cumpărau, falsificau diferite documente și își confirmau titluri nobiliare. La finele dominației ruse aceștia au devenit majoritate, nobilimea veche titulară fiind restrânsă, atât în număr, cât și în drepturi. La sfârșitul secolului al XIX-lea constatăm o schimbare a situației nobilimii din Basarabia.

Astfel, odată cu infiltrarea alogenilor în rândurile nobilimii basarabene s-a produs schimbarea componenței etnice, rusificarea și deznaționalizarea acestei categorii sociale.

Bibliografie:

1. Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 2.
2. Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fond 88.
3. BACALOV, S. Diversitatea etnosocială a elitei basarabene. Studii de caz: Boierii moldoveni Bostan, Șlehticii polonezi Levițchi, Negustorii germani Ghermanson. În: *Studii de arhondologie și genealogie*. Chișinău, 2013, p.253-288.
4. POȘTARENCO, D. Neamul Doliwa-Dobrowolscki din Basarabia. În: *Analecta Catholica*, III, (2007). Chișinău, 2008, p.407-422.
5. POȘTARENCO, D. Persecutarea unor polonezi din județul Hotin după insurecția poloneză din 1863. În: *Analecta Catholica*, IV, (2008). Chișinău, 2010, p.225-234.
6. SAMOILENCO, V. Boierimea din Basarabia în secolul al XIX-lea. Statutul ei juridic și social. În: *Frontierele spațiului românesc în contextul european*. Oradea, 2008, p.178-191.
7. TOMULEȚ, V. *Basarabia în epoca modernă (1812-1918), (Instituții, regulamente, termeni)*. Vol. I. Chișinău, 2012.
8. TOMULEȚ, V. *Basarabia în epoca modernă (1812-1918), (Instituții, regulamente, termeni)*. Vol.II. Chișinău, 2012.
9. TSIGANENKO, L.F. Дворянство Бессарабской губернии: территориальные, историко-правовые и социальные особенности становления (первая половина XIX века). În: *Analele Universității „Dunărea de Jos”*. Tom.V, *Istorie*. Galați, 2006, p.111-120.
10. VĂCĂRAȘ, V. Nobilimea Basarabiei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În: *Destin românesc. Revistă de istorie și cultură* (Chișinău/București), 2000, nr.4, p.3-46.
11. КАЗИМИРОВИЧ, В. Страницы истории поляков Молдавии. В: *Русин* (Кишинев), 2006, №4, с.183-190.
12. НАККО, А. *Бессарабская область в историческом, экономическом и статистическом отношении (рукопись)*. Кишинев, 1879. (Manuscrisul se păstrează în fondul de manuscrise al bibliotecii Universității de Stat din Odesa).
13. Первая всеобщая перепись населения Российской Империи 1897 г., том III. Бессарабская губерния. Издание Центрального статистического комитета Министерства внутренних дел / Под редакцией Н.А. Проиницакого, www.NLR.ru.

Prezentat la 19.04.2014